

Begrijpend lezen

Oefenboek (2)

Geschikt voor de LVS-toets 3.0 (M8) en
de Cito Eindtoets (E8)

Groep 8

© 2019 Junior Einstein bv Enschede, the Netherlands

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). v. 01

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978-94-93128-05-7

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Begrijpend lezen 6

Studieteksten 20

Informatiebronnen 26

Voorspelopgaven 32

Gatenteksten 36

Antwoorden 46

Inleiding

Met dit Oefenboek Begrijpend lezen voor groep 8 (deel 2 van een serie van 2) kunnen leerlingen op een goede en verantwoorde manier – zelfstandig – hun vaardigheden voor begrijpend lezen verder ontwikkelen. Beide boeken sluiten aan op het M8-niveau van het Leerlingvolgsysteem (LVS) van het Cito. Tevens zijn beide boeken uitstekend geschikt voor de voorbereiding op de Centrale Eindtoets van het Cito (3.0).

Begrijpend lezen is een belangrijk onderdeel van het taalonderwijs. Begrijpen wat je leest, is de essentie van lezen en leren. Het is een van de belangrijkste vaardigheden die kinderen moeten ontwikkelen op school. Begrijpend lezen is een cognitief proces, waarbij de lezer steeds schakelt tussen de informatie uit de tekst en zijn eigen kennis over een onderwerp. Terwijl de lezer de tekst leest, maakt hij een mentale voorstelling van de tekst, waarin de informatie en de eigen kennis geïntegreerd zijn.

Om een tekst te kunnen begrijpen, is het belangrijk dat de lezer het technisch lezen goed onder de knie heeft, beschikt over een goede woordenschat en enige kennis van de wereld heeft. Het is niet zo dat deze vaardigheden automatisch leiden tot een goede beheersing van begrijpend lezen. Het oefenen van begrijpend lezen is dus zeer belangrijk. Door veel te oefenen ontstaat een actieve leeshouding en worden de taalvaardigheid en algemene ontwikkeling uitgebreid. Hierdoor kunnen kinderen steeds langere en moeilijkere teksten op een hoger niveau verwerken. Het oefenen op het eigen niveau zorgt voor succeservaringen, die leiden tot meer leesplezier. Het is dus van groot belang om te blijven oefenen met begrijpend lezen.

De LVS-toetsen en de Centrale Eindtoets

De LVS-toetsen worden afgenomen om de ontwikkeling van het kind – per vaardigheid – op de voet te volgen. Het doel van de LVS-toetsen voor begrijpend lezen is het vaststellen van hoe goed kinderen geschreven teksten kunnen begrijpen. De resultaten geven een helder beeld van het niveau van de leerling. Zo kan gekeken worden of nog extra aandacht moet worden besteed aan de leesvaardigheid van het kind, ook in verband met de Eindtoets, die in groep 8 wordt afgenomen.

In groep 8 zijn er twee afnamemomenten. De eerste is de LVS-toets (M8) die rond eind januari wordt afgenomen. De tweede is de Centrale Eindtoets (E8) en deze wordt tussen medio april en medio mei afgenomen. De vraagstelling in deze boeken is afgestemd op die van het Cito (3.0).

Werken aan doelen

Met deze Oefenboeken kan op een gerichte en verantwoorde manier geoefend worden met begrijpend lezen. Dit kan omdat de opbouw van de boeken is gebaseerd op de leerlijn die is bepaald voor het basisonderwijs.

Bij begrijpend lezen gaat het om het verwerken van informatie in een tekst. Om hier richting aan te geven wordt er gewerkt vanuit doelen. In groep 7 staan de feiten en gebeurtenissen waarover een tekst gaat centraal. De lezer moet kunnen begrijpen wat er gebeurt in de tekst, wie wat doet en zegt in het verhaal en waarom dingen gebeuren. Daarnaast staan de bedoelingen van de schrijver centraal. De lezer moet begrijpen waarom een schrijver een tekst schrijft en wat de schrijver wil vertellen aan de lezer. In groep 8 is er vooral sprake van herhaling van het geleerde in groep 7 en eerdere jaren.

Deze tweedelige serie Oefenboeken bevat diverse eigentijdse teksten die aansluiten op de belevingswereld van het kind. Daarbij hebben beide boeken betrekking op bovengenoemde doelen. Door de opbouw van de oefeningen en de structuur van deze Oefenboeken kunnen kinderen verantwoord en zelfstandig oefenen.

Oefenboek 1

Het eerste deel kan ingezet worden ter voorbereiding op de M8 toets, maar ook kan het prima gebruikt worden ter voorbereiding op de Centrale Eindtoets (E8) in groep 8.

Oefenboek 1 bestaat uit acht leesteksten, drie studieteksten, elf opgaven waarbij gebruik gemaakt wordt van informatiebronnen, acht voorspelopgaven en zes gatenteksten. Door de bijbehorende vragen te beantwoorden, werkt het kind aan de leerdoelen voor begrijpend lezen en leert het de wijze van vraagstelling in de toetsen kennen.

Oefenboek 2

Dit tweede deel kan ook ingezet worden ter voorbereiding op de M8 toets, maar kan ook prima gebruikt worden ter voorbereiding op de Centrale Eindtoets (E8) in groep 8.

Oefenboek 2 bestaat uit zeven leesteksten, drie studieteksten, elf opgaven waarbij gebruik gemaakt wordt van informatiebronnen, acht voorspelopgaven en zes gatenteksten. Door de bijbehorende vragen te beantwoorden, werkt het kind aan de leerdoelen voor begrijpend lezen en de wijze van vraagstelling in de toetsen.

Verschillende soorten teksten

In het dagelijks leven komen we voortdurend in aanraking met verschillende soorten teksten. Dit Oefenboek speelt hierop in door ook verschillende tekstsoorten aan te bieden. Deze kunnen *informatief* (de schrijver geeft feitelijke informatie), *instructief* (de schrijver legt uit hoe je een bepaalde handeling moet verrichten), *fictief* (de schrijver wil de lezer plezier laten beleven met een verzonden verhaal), *betogend* (de schrijver geeft naast feitelijke informatie ook zijn eigen mening of opvatting), *activerend* (de schrijver wil de lezer tot actie overhalen) of poëzie zijn.

Vaardigheden trainen

In beide Oefenboeken zijn de opgaven zo gemaakt dat de kenmerken begrijpen, interpreteren, woordenschat, samenvatten en opzoeken uitgebreid getraind worden. Dit vormt onderdeel van een gedegen voorbereiding op zowel de M8 toets als de Centrale Eindtoets (E8).

Bij begrijpen gaat het erom dat de leerling de inhoud van de tekst goed begrijpt. Bij interpreteren gaat het erom dat de leerling leert te interpreteren en informatie kan uitleggen. Bij woordenschat richten de vragen zich op de betekenis van woorden in zinnen of in een leestekst, maar ook op de betekenis van woorden zelf. Bij samenvatten gaat het om het begrijpen van de informatie in een leestekst en het toepassen van die informatie. Bij het opzoeken van informatie gaat het om het opsporen van specifieke informatie in (verschillende) bronnen.

Verschillende oefeningen

In beide Oefenboeken komen verschillende soorten oefeningen voor, namelijk: leesteksten, studieteksten, het opzoeken van informatie en het gebruikmaken van de juiste informatiebronnen, voorspelopgaven en gatenteksten. De Oefenboeken bevatten meerkeuze-opgaven en de vraagstelling is afgestemd op die van het Cito.

Begrijpend leesteksten

Dit Oefenboek telt zeven begrijpend leesteksten. Deze teksten sluiten aan bij de belevingswereld van het kind en zijn geschreven op M8- en E8-niveau. Bij elke vraag staan vier

antwoordopties, waarvan maar één optie de juiste is. Bij sommige vragen wordt de lezer gestuurd bij het vinden van het juiste antwoord. De vragen zijn zo opgesteld dat ze de lezer leren te begrijpen wat er gebeurt in een tekst, wie wat doet of zegt en waarom. Daarnaast zijn er vragen die de lezer leren te begrijpen waarom een tekst is geschreven, wat voor een soort tekst het is en welke titel de tekst het best zou kunnen hebben.

Studieteksten

Dit Oefenboek telt drie studieteksten. De opgaven bij deze teksten richten zich onder andere op het samenvatten. Zo moet er bijvoorbeeld een nieuwe titel voor een alinea gevonden worden of een ontbrekend woord in een schema ingevuld worden.

Informatiebronnen

Dit Oefenboek telt elf opgaven waarbij gebruik gemaakt wordt van informatiebronnen. Bij het opzoeken van informatie gaat het om het opsporen van specifieke informatie in (verschillende) bronnen. Denk hierbij aan het opsporen van informatie uit een krant, tv-gids, reisgids, telefoongids, woordenboek of informatie op een website.

Voorspelopgaven

Dit Oefenboek telt acht voorspelopgaven. Bij deze opgaven ziet de lezer de titel, een klein deel van de tekst en soms een ondersteunende afbeelding. Aan de hand van de titel, de zichtbare tekst, de afbeelding, de antwoordopties en de eigen voorkennis, voorspelt de lezer wat de inhoud of het doel van de tekst zou kunnen zijn.

Gatenteksten

Dit Oefenboek telt zes gatenteksten. Bij deze opgaven wordt in de teksten op één of meer plekken een zin(sdeel) of woord weggelaten. De lezer leest telkens een gedeelte van de tekst en kiest vervolgens het antwoord dat het best op de open plek in de tekst past.

Méér oefenen

Dit boek is het tweede deel van een set van twee. Beide boeken vormen samen een gedegen oefening in begrijpend lezen.

Wil je kind méér oefenen dan wat deze serie aanbiedt? Junior Einstein heeft ook een uitgebreide online oefen- en leeromgeving. Je vindt deze op onze website www.junioreinstein.nl.

1 De verzetskrant

2 De Tweede Wereldoorlog is in volle gang en de Duitsers hebben Nederland bezet.
3 Hierdoor hebben ze nu ook de macht over de Nederlandse kranten en bepalen
4 zij wat erin komt te staan. 'Gelogen nieuws' vindt de vader van Maartje dat. Hij zit
5 in het verzet, wat ook wel 'de ondergrondse' wordt genoemd. Mensen die in het
6 verzet zitten, saboteren het beleid van de Duitsers en helpen mensen onder te
7 duiken. Ook verspreiden ze verzetskranten, waarin de voortgang van de oorlog
8 wordt vermeld. De vader van Maartje maakt, zonder dat anderen dat weten, zo'n
9 verzetskrant. Hij wil 'het echte nieuws verspreiden', zoals hij zelf zegt. De Duitsers
10 hebben zulke kranten verboden. Als zij erachter zouden komen dat Maartjes
11 vader zo'n krant maakt, zouden ze hem flink straffen. Daarom maakt de vader van
12 Maartje de krant stiekem in de kelder van een leegstaand huis.
13 Maartje helpt haar vader met het verspreiden van de verzetskrant. Zij verstopt de
14 kranten in en onder haar jurk. Daarna gaat ze de straat op om ze onopvallend aan
15 mensen uit te delen.
16 'Kijk uit voor Anton!' zegt haar vader streng.
17 Maartje knikt, want ze weet heel goed waarom hij dat zegt. Anton werkt samen
18 met de Duitsers. Als hij zou zien wat Maartje deed, zou hij haar zeker verraden.
19 Maartje denkt aan Annika, de dochter van Anton. Voordat de oorlog begon, waren
20 zij beste vriendinnen, maar van haar ouders mag Maartje Annika niet meer zien.
21 Maartje mist Annika vreselijk. Ze zucht en glipt dan ongezien het leegstaande huis
22 uit.
23 Het duurt niet lang voordat Maartje de kranten heeft verspreid. De laatste krant
24 houdt ze zelf. Ze is benieuwd naar wat erin staat. Maartje kijkt goed om zich heen
25 en loopt vlug een leeg steegje in. Ze haalt de krant uit de mouw van haar jurk en
26 begint te lezen.
27 Plotseling hoort Maartje: 'Wat heb je daar vast?'
28 Ze kijkt geschrokken op en ziet dat Annika naar haar toe loopt. Maartje
29 verfrommelt de krant tot een prop en houdt haar handen op haar rug.
30 'Wat bedoel je?' vraagt ze.
31 Annika pakt de arm van Maartje stevig vast en trekt eraan.
32 'Au!' roept Maartje en ze laat de prop vallen.
33 Annika pakt het op en vouwt het open.
34 'Dit is fantastisch!' roept ze. 'Dit is tenminste echt nieuws!'
35 Verbaasd kijkt Maartje haar aan. 'Daar is jouw vader het absoluut niet mee eens!'
36 'Hoor eens,' zegt Annika streng, 'ik ben mijn vader niet! Ik ben ook voor
37 Nederland, maar dat mag je echt aan niemand vertellen!'
38 Maartje kijkt Annika glimlachend aan. 'Laten we dan ook aan niemand vertellen
39 dat we elkaar hebben gesproken.'
40 Na die dag kwamen Maartje en Annika elkaar regelmatig tegen. Maartje gaf
41 Annika ook elke keer stiekem een verzetskrantje. Annika heeft Maartje nooit
42 verraden. Ze werden zelfs stiekem weer de beste vriendinnen.

De pauw

- 1 De pauw is een siervogel die hoort bij de familie van de fazantachtigen. De mannetjes worden hanen genoemd en de vrouwtjes hennen. De jongen noemt men kuikens. Pauwen kunnen niet ver en hoog vliegen. Dit maakt dat ze een makkelijke prooi zijn. Daarom zijn ze altijd op zoek naar een veilige slaapplek. Zo slaapt een pauw het liefst hoog in een boom.
 - 2 Pauwen zoeken elke dag op de grond naar voedsel, zoals granen en zaden. Als extra voedsel eten ze graag onkruid, groenten, fruit, insecten en wormen. Ze eten zelfs kleine slangen, als deze te vinden zijn.
 - 3 Er zijn twee soorten pauwen die veel voorkomen. Dat zijn de blauwe pauw en de groene pauw. De mannetjespauwen vallen veel meer op dan de vrouwtjes. Ze zijn ook een stuk groter. De vrouwtjes zijn onopvallend gekleurd. De mannetjes hebben een mooie staart met opvallend gekleurde veren. Aan het uiteinde van hun staart hebben zij lange, kleurrijke veren, die ze als een soort sleep met zich meedragen.
 - 4 Als een mannetje een vrouwtje voor zich wil winnen, zet hij zijn staartveren als een soort waaier op. Op die manier zijn de mooie veren met de pauwenogen heel goed te zien. Zo probeert het mannetje de aandacht te trekken van een vrouwtje. Als dat gelukt is, loopt het vrouwtje rondjes om het mannetje heen. Zo kan ze zijn veren goed bewonderen.
 - 5 Een vrouwtje legt tot maximaal acht eieren. Die broedt ze in ongeveer vier weken uit. De jonge pauw krijgt al snel een klein veren kroontje. Het duurt jaren totdat de mannetjespauw een volgroeide sleepstaart met pauwenogen heeft. Pronken wil de mannetjespauw al veel eerder, want hij wacht daar niet mee totdat hij een volgroeide staart heeft. En weet je wat jonge pauwen doen als ze honger hebben? Dan tikken ze met hun snavel op de snavel van hun moeder. De moeder voedt ze dan. Grappig, toch?
- 1** Wat is de **beste** samenvatting van de eerste alinea?
- De pauw behoort tot de fazantachtigen. Het zijn prooidieren die het liefst op een lage, veilige plek slapen.
 - De pauw behoort tot de fazantachtigen. Ze kunnen niet goed vliegen. Het zijn prooidieren die het liefst op een hoge, veilige plek slapen.
 - De pauw behoort tot de hanen en hennen. Ze kunnen goed vliegen. Het zijn prooidieren die het liefst op een hoge, veilige plek slapen.
 - Pauwen zijn prooidieren die het liefst op een hoge, veilige plek slapen.

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst is niet zichtbaar.

De wolf

Wolven zijn sinds een aantal jaren opnieuw in Nederland aanwezig. Het aantal wolven dat in Nederland leeft, neemt sterk toe. Steeds meer mensen hebben de wolf al met eigen ogen gezien. Maar niemand weet eigenlijk goed wat je moet doen als je een wolf tegenkomt. In deze tekst ...

1 Wat voor soort tekst is dit?

- een betogende tekst
- een dagboekfragment
- een instructieve tekst
- een spannend verhaal

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst is niet zichtbaar.

De wedstrijd

Vandaag heb ik gevoetbald tegen EVMOS. We hebben verloren met 2-1. Nu worden we waarschijnlijk geen kampioen meer. Er moeten nog twee wedstrijden gespeeld worden en we mogen geen enkel punt verliezen. We staan nu 1 punt achter op FFVTO. Dat zijn ook heel fanatieke spelers, die ook graag allemaal willen winnen. De laatste wedstrijd van dit seizoen spelen we tegen hen.

2 Wat voor soort tekst zal dit zijn?

- een betogende tekst
- een dagboekfragment
- een informatieve tekst
- een instructieve tekst

Alligator neemt duik in zwembad

Van onze verslaggever in de VS

Een Amerikaanse vrouw uit Tampa, een stad in de Amerikaanse staat Florida, is gisteren enorm geschrokken. Ze trof namelijk een enorme alligator aan in haar zwembad. Toen ze een beetje van 1 was gekomen, riep ze de hulp in van een jager. Die heeft het beest met een lasso gevangen en samen met een aantal anderen naar een vijver in de buurt gebracht. Daar kon het dier rustig verder zwemmen.

Een woordvoerder van een Amerikaanse natuurorganisatie laat weten dat mensen in Florida goed moeten oppassen. In deze staat leven namelijk erg veel alligators. In deze tijd van het jaar gaan de dieren actief op zoek naar een 2. Ze gaan dan op pad, waardoor de kans bestaat dat een alligator in jouw achtertuin belandt. 'Kijk dus eerst goed rond of je een alligator ziet, voordat je de achtertuin 3 om een duik in je zwembad te nemen', aldus de woordvoerder.

1 Wat kan het **best** bij 1 worden ingevuld?

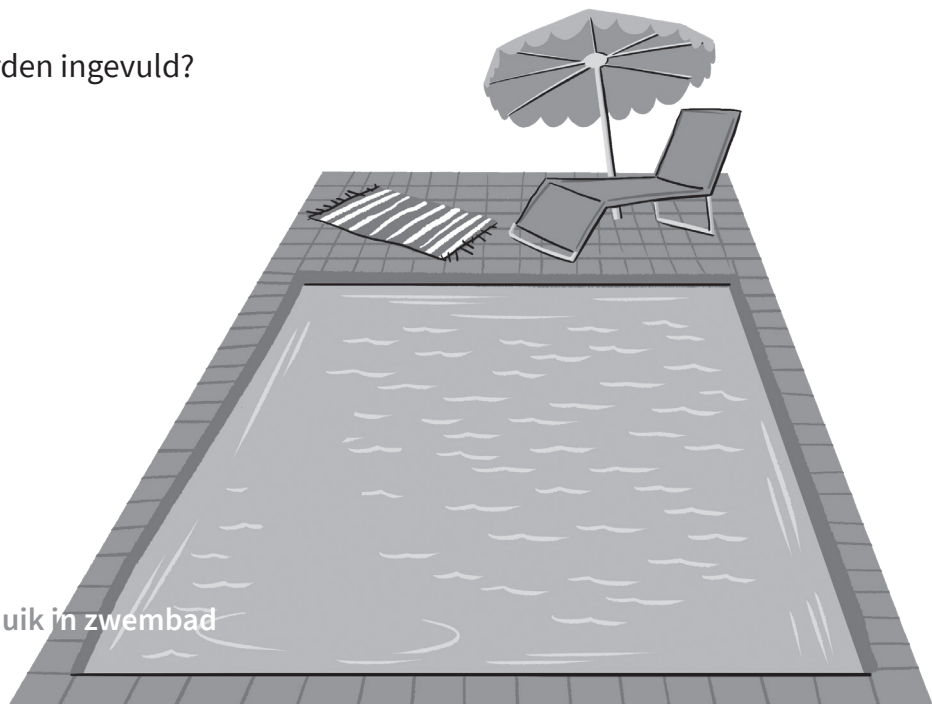
- de schrik
- het gebrul van het dier
- het gepiep
- het zwemmen

2 Wat kan het **best** bij 2 worden ingevuld?

- mens
- partner
- prooi
- zwembad

3 Wat kan het **best** bij 3 worden ingevuld?

- bekijkt
- instapt
- schoonmaakt
- verandert

Begrijpend lezen

De verzetskrant

1. nepnieuws
2. stiekem
3. voorzichtig
4. een beetje triest
5. Er gebeurt iets onverwachts.

Regels in de bios

1. een feit en daarna het gevolg
2. afspraken D, E, F, G en H
3. bij B
4. Houd rekening met andere bioscoopbezoekers.
5. Het zijn strenge, maar duidelijke regels.

Giethoorn

1. informatie geven en enthousiast maken voor Giethoorn.
2. een mooie plaats is om te bezoeken.
3. een lang puntig bootje
4. Hij geeft zijn mening.
5. Dat je in de winter ook kunt genieten van de omgeving. Het is dan ook rustiger in Giethoorn.
6. kun je je inschrijven voor een bezoek aan Giethoorn, deze winter.
7. een reclametekst

Kind met baard

1. Hij vertelt over een jongen van tien met een baard en dat dit heel apart is.
2. De jongen met de baard vindt het heel normaal dat hij een baard heeft.
3. opmaken
4. strofe 6 (r. 23-26)
5. een gedicht

Weggelopen

1. Hij geeft aan hoe de puzzeltocht in elkaar zit.
2. controleren
3. 8 kinderen
4. Dit zijn gedachten van Nienke.
5. Nienke tilt ... weer! (r. 38)
6. ze weggelopen is.

Dj cursus voor kinderen

1. workshop
2. enthousiast maken om deel te nemen aan de cursus.
3. Hij geeft een toelichting op de cursus.
4. wordt aangegeven wat je kunt doen als je enthousiast bent.
5. alinea 3 (r. 14-17)
6. mengen
7. gaat het dak eraf (r. 9)